

ПОКАЗНИКИ РОСТУ Й РОЗВИТКУ БУГАЙЦІВ ПОЛІСЬКОГО ВНУТРІШНЬОПОРОДНОГО ТИПУ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

Проблему збільшення виробництва яловичини успішно вирішують шляхом підвищення господарсько-біологічних якостей тварин – скоросплатості, оплати корму приростом, високого забійного виходу, якості м'яса та відтворних якостей. Тому вивчення закономірностей формування м'ясної продуктивності у тварин різних генотипів в онтогенезі має теоретичне і практичне значення. В умовах Полісся України розводять поліський внутрішньопородний тип української чорно-рябої молочної породи. Аналіз джерел літератури показує, що ріст та розвиток різних генотипів української чорно-рябої молочної породи в умовах Полісся вивчені недостатньо.

З метою вивчення формування м'ясних якостей бугайців поліського внутрішньопородного типу було проведено науково-виробничий дослід у фермерському господарстві ім. Шевченка Здолбунівського району Рівненської області.

Дослід проводився на 27 бугайців поліського внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи. За період науково-виробничого дослідження було витрачено на одну голову від народження до 15-місячного віку 2757,8 кг сухої речовини, 2684,3 кг кормових одиниць, 28998,8 МДж обмінної енергії, 259823 г перетравного протеїну, 16515,9 г кальцію, 8822,3 г фосфору і 218648 мг каротину.

Живу масу бугайців піддослідних тварин вивчали шляхом індивідуального щомісячного зважування тварин. Для характеристики лінійного росту, екстер'єру та загального розвитку тварин у 6-, 12- і 15-місячному віці за допомогою мірної палиці, циркуля та мірної стрічки брали наступні проміри: висота в холці, висота в попереку, висота в крижах, глибина грудей, ширина грудей, обхват грудей за лопатками, коса довжина тулуба (палицею), коса довжина тулуба

(стрічкою), коса довжина заду, довжина тулуба, напівобхват заду, обхват п'ястка, ширина в клубках, ширина в тазостегнових зчленуваннях, ширина в сідничних горбах, довжина голови і ширина голови (лоба). На підставі взятих промірів вираховували індекси будови тіла тварин шляхом співвідношення відповідних промірів.

Результати наших досліджень показують, що бугайці поліського внутрішньопородного типу у всі вікові періоди мали добрі показники за живою масою. У всі вікові періоди середньодобові прирости були в межах $756,7 \pm 21,0$ – $784,3 \pm 11,9$ г. У середньому від народження до 15-місячного віку середньодобовий приріст складав $768,7 \pm 14,0$ г.

Кратність збільшення живої маси бугайців поліського внутрішньопородного типу до 15-місячного віку становить 13,71 раза. Коефіцієнти відносної швидкості росту найвищими були у бугайців від народження до 3-місячного віку. З віком бугайців відносна швидкість поступово знижується. Різке зниження спостерігається після 9-місячного віку бугайців. Вікові зміни живої маси визначають зміни лінійних розмірів, екстер'єрних промірів частин тіла та індексів будови тіла тварин.

Результати досліджень показують, що бугайці у 6-, 12- і 15-місячному віці мають неоднакові проміри висоти, ширини, обхвату і довжини.

До 12-місячного віку у тварин висота в холці, висота в попереку, висота в крижах, довжина тулуба збільшувалися в 1,07–1,08 раза, глибина грудей, коса довжина заду, коса довжина тулуба, обхват п'ястка, ширина в тазостегнових зчленуваннях, ширина в сідничних горбах, ширина в клубках і довжина голови в 12-місячному віці порівняно із 6-місячним збільшувалися в 1,19–1,32 раза. Ширина грудей, обхват грудей за лопатками, напівобхват заду та ширина голови збільшилися в 15-місячному віці порівняно із 6-місячним в 1,21–1,63 раза, а проміри висоти в холці, висоти в попереку, висоти в крижах, довжини тулуба – в 1,15–1,21 раза. Глибина грудей, коса довжина заду, коса довжина тулуба (палицею і стрічкою), обхват п'ястка, ширина в тазостегнових зчленуваннях, ширина в сідничних горбах, ширина в клубках і довжина голови в 15-місячному віці порівняно із 6-місячним у бугайців збільшилися в 1,15–1,37 раза. За шириною грудей, обхватом грудей, напівобхватом заду і шириною голови 15-місячні бугайці переважали 6-місячних у 1,21–1,63 раза.

Результати досліджень показують, що у різні вікові періоди окремі проміри тіла тварин ростуть із неоднаковою інтенсивністю. Встанов-

лено, що у проміжку від 6- до 15-місячного віку найбільш інтенсивно відбувається ріст ширини і глибини грудей, ширини в клубах, тазостегнових зчленуваннях і в сідничних горбах, обхвату грудей за лопатками, довжини і ширини голови, напівобхвату заду і косої довжини тулуба.

З метою більш об'єктивного уявлення як про ступінь розвитку організму в цілому, так і за періодами розвитку окремих статей тіла, на підставі промірів екстер'єру вираховували відповідні індекси будови тіла. Вони дають певну уяву про розвиток одних статей тіла відносно інших та характеризують бугайців у об'ємному вимірі.

З віком тварин відбувалося збільшення індексів збитості, розтягнутості, масивності, важковаговості, широтного, глибокогрудості, м'ясності, масометричного, умовного об'єму тулуба. Індекси масивності за Дюрстом, важковаговості, широтний і масометричний показують, що бугайці гармонійно розвивалися як за живою масою, так і за промірами статей тіла.

При аналізі індексів можна помітити, що з віком бугайців зафіксовані більш високі показники індексів, які характеризують вихід більш цінних відрубів. Практично у всі вікові періоди піддослідні бугайці характеризувалися компактною будовою тіла, мали широкий і глибокий тулуб, добре розвинену грудну клітку, виповнену задню третину тулуба, характерну для тварин із міцною конституцією і потенційно високою м'ясною продуктивністю.

УДК 636.2.06.082.26 (477)

**Й. З. СІРАЦЬКИЙ, В. П. ТКАЧУК, О. В. БОЙКО,
Є. І. ФЕДОРОВИЧ¹, В. В. ФЕДОРОВИЧ¹**

Інститут розведення і генетики тварин НААН України

¹Інститут біології тварин НААН України

РІСТ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ ПОМІСЕЙ, ОДЕРЖАНИХ ВІД СХРЕЩУВАННЯ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ З БУГАЯМИ ВІТЧИЗНЯНИХ М'ЯСНИХ ПОРІД В УМОВАХ ПОЛІССЯ

Вивчення вікових змін росту внутрішніх органів поряд із вивченням закономірностей росту всього організму і основних його тканин має наукове і практичне значення. Особливо це важливо, коли мова